

Tervetuloa!

Suomen UNICEFin Lapsibudjetoinnin perusteet -koulutus 18.11.2025

Mikael Malkamäki

[#lapsenoikeudet](#)

[#lapsiystävällinenkunta](#)

Suomen UNICEFin Lapsiystävällinen kunta-tilaisuuksien turvallisen tilan periaatteet

1. **Kunnioita** jokaista ihmistä ja heidän näkemystä.
2. **Kohtaa** toiset tasavertaisina.
3. **Tiedosta** omat ennakko-oletuksesi ja tarkastele kriittisesti omaa ajatteluasi.
4. **Anna tilaa** kaikille keskustelijoille.
5. **Tunnista** ja puutu syrjintään, häirintään ja epäasialliseen puheeseen.
6. **Kuuntele ja opi.** Uudet näkökulmat rikastuttavat.

Viestithän somessa!

#LapsiystävällinenKunta

#LapsenOikeudet

#LapsenOikeudet365

@unicef_fi

**Mistä päin Suomea ja mistä roolista
osallistut koulutukseen?**

**Mihin kysymykseen toivot
saavasi vastauksen
koulutuksessa?**

www.menti.com

Koodi: 5297 6051

Koulutuksen ohjelma

Aloitus Käsitteiden määrittely sekä virittäytyminen teemaan

Osio 1 Lapsibudjetoinnin oikeusperusta, tavoitteet ja osa-alueet

Osio 2 Talouspäätösten lapsivaikutusten arviointi

Osio 3 Lapsilähtöinen budjettianalyysi

Tauko 10 min

Osio 4 Päättyketjun hyödyntäminen vaikuttavuuden arvioimisessa

Osio 5 Lapsibudjetoinnin kehittämisen case-esimerkki, Kymenlaakson hyvinvointialue

Kysymykset, keskustelu ja koonti

Lapsivaikutusten arviointi (LAVA)

=

**lasten edun ensisijaista huomioon
ottamista päätöksissä, jotka koskevat
lapsia ryhmänä**

*Millaisia vaikutuksia päätöksellä on lasten eri
oikeuksien toteutumiseen, hyvinvointiin ja arkeen?*

*Millainen päätös toteuttaa lapsen oikeuksia parhaalla
mahdollisella tavalla?*

Lapsibudjetointi (LABU)

=

Talousarvion ja tilinpäätöksen lapsivaikutusten arviointia eli lasten edun ensisijaista huomioon ottamista talouspäätöksissä

Miten talousarviota ja tilinpäätöstä voidaan tarkastella lapsen oikeuksien näkökulmasta?

Miten julkisia varoja kohdennetaan lapsiin?

Millaisia vaikutuksia käytetyillä varoilla saadaan aikaan lapsen oikeuksien ja hyvinvoinnin toteutumisen näkökulmasta?

Millainen talouspäätös toteuttaa lapsen oikeuksia parhaalla mahdollisella tavalla?

Lapsibudjetoinnin oikeusperusta, tavoitteet ja osa-alueet

Pohjana YK:n lapsen oikeuksien sopimus

Lapsen oikeuksien sopimuksen neljä yleisperiaatetta

Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus (art. 2)

Lapsen edun ensisijaisuus (art. 3.1)

Oikeus elämään ja kehittymiseen (art. 6)

Lapsen osallisuus (art. 12)

Lapsen edun ensisijaisuus (LOS 3 art.)

“Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien **toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.**”

- Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro. 14. (Lapsen etu ja LAVA)
- Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 19 (Lapsibudjetointi)
- [Kaikki lapsen oikeuksien yleiskommentit suomennettuna](#)

Oikeudellinen perusta

- YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus
 - 3 artikla: ”Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.”[...]
 - 4 artikla: ”Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi. Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteuttamiseksi sopimusvaltiot ryhtyvät mahdollisimman täysimääräisesti tällaisiin toimiin käytettävissä olevien voimavarojensa mukaan ja tarvittaessa kansainvälisen yhteistyön puitteissa.”

Lapsen edun ensisijaisuus (LOS 3 art.)

- Lapsibudjetoinnin oikeusperusta:
 - Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti 19:
 - Yleissopimuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan lapsen etu on ensisijaisesti otettava huomioon kaikissa lapsia koskevissa toimissa. Sopimusvaltiot ovat velvollisia sisällyttämään tämän periaatteen kaikkiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja oikeudellisiin menettelyihinsä, jotka vaikuttavat suoraan tai välillisesti lapsiin, myös talousarvioihin, ja soveltamaan sitä niissä.
 - **Lapsen edun tulisi olla ensisijaisesti huomioon otettava seikka talousarvioprosessin kaikissa vaiheissa ja kaikissa lapsiin vaikuttavissa talousarviopäätöksissä.**

Lapsibudjetointi pähkinänkuoressa

- **Lapsibudjetoinnilla tarkoitetaan** talousarviosta ja tilinpäätöksestä tehtävää lapsilähtöistä **budjettianalyysiä** sekä talouspäätösten **lapsivaikutusten arviointia**
 - budjettianalyysillä tarkoitetaan talousarvion ja tilinpäätöksen analyysiä, jossa arvioidaan määrärahakohdennukset ja toteumat lapsiin
 - lapsivaikutusten arvioinnilla tarkoitetaan menetelmää, jolla selvitetään (talous)päätösvaihtoehtojen vaikutukset lapsen oikeuksiin ja hyvinvointiin. Arvioinnin pohjalta tulee valita lapsen etua parhaiten toteuttava vaihtoehto.
- Yleiskommentti 19, vaikuttavuudesta: *“[...] Sopimusvaltioiden tulisi jatkuvasti arvioida sitä, kuinka talousarviot vaikuttavat eri lapsiryhmiin, ja varmistaa, että niiden talousarviopäätöksillä saavutetaan parhaat mahdolliset tulokset mahdollisimman monen lapsen osalta, kiinnittäen erityishuomiota haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin.”*

Lapsibudjetoinnin tavoitteet

- Lapsibudjetointi tuottaa päätöksenteon tueksi tietoa, jonka avulla voidaan
 - tuoda esille lapsiin ja nuoriin julkisen vallan kohdistamat resurssit
 - arvioida resurssien kohdistamisen ja toiminnan vaikutuksia ja vaikuttavuutta
 - pitkällä aikavälillä kohdentaa lapsiin ja nuoriin kohdistuvat määrärahat sekä oikeudenmukaisesti että vaikuttavasti
 - kiinnittää huomio ilmiöihin ja lapsen oikeuksiin poikkihallinnollisesti
- Vahvistaa osaltaan tiedolla johtamista
- Lapsibudjetoinnilla saatavan tiedon tulee ohjata tulevien talousarvioiden suunnittelua ja talousjohtamista

Lapsibudjetoinnin edellytykset

- Lapsibudjetoinnin tekemiseksi tarvitaan:
 - **Tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta ja haasteista**
 - **Tietoa ja ymmärrystä lasten ja nuorten oikeuksista ja niiden toteutumisesta.**
 - **Osaaminen budjettianalyysin tekemiseen ja toteumatietojen tarkasteluun**
 - **Osaaminen lapsivaikutusten arviointien tekemiseen**
 - **Kyky ja sitoutuminen tiedolla johtamiseen ja eri osa-alueiden kokonaistarkasteluun**

Lapsen edun ensisijaisuus läpileikkaavana periaatteena kunnassa

- Yksittäisten päätösten valmistelussa
 - *Miten varmistamme lapsen oikeuksien toteutumisen valmisteluun tulevissa päätöksissä?*
- Kuntien ja hyvinvointialueen toimintaa ohjaavien asiakirjojen valmistelussa (esim. strategia, hyvinvointisuunnitelma)
 - Keskeistä vaikuttavuus ja tiedolla johtaminen:
 - *Miten saamme aikaan haluamamme vaikutukset lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin toteutumiseen?*
 - *Yhdyspintatoiminnan yhteinen analyysi ja tiedolla johtaminen*
- Resursseja allokoitaessa (esim. kunnan talousarviovalmistelu)
 - Keskeistä kustannusvaikuttavuus:
 - *Millaisella resurssien määrällä ja allokoinnilla saamme aikaan haluamamme vaikutukset?*

Talouspäätösten lapsivaikutusten arviointi

Miten arvioidaan talousarviopäätösten lapsivaikutuksia?

- Oleellista on sekä
 - määritellä, minkälaisia lapsivaikutuksia lapseen ja nuoriin kohdennettavilla määrärahoilla on tavoitteena saada aikaan (talousarvion vaikutusten **ennakkoarviointi**) että
 - arvioida, minkälaisia vaikutuksia kohdennetuilla määrärahoilla on jo aikaansaatu (talousarvion vaikutusten **seuranta-arviointi** eli tilinpäätöksen vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi).
- Budjettianalyysin pohjalta tehtävällä lapsivaikutusten arvioinnilla
 - voidaan arvioida, onko resursointi riittävää suhteessa tarpeisiin,
 - voidaan arvioida, kohdistuvatko varat vaikuttaviin, lapsen oikeuksia toteuttaviin toimiin ja
 - saadaan kokonaiskuvan avulla tietoa, edistetään lasten ja nuorten hyvinvointia sekä heidän oikeuksiensa toteutumista.

Miten arvioidaan talousarviopäätösten lapsivaikutuksia?

- Lapsivaikutusten arviointi tähtää siihen, että löydetään lasten edun kannalta paras mahdollinen ratkaisu, lapsen edulla on tässä ensisijainen painoarvo
- Lapsen/lasten etu arvioidaan aina tapauskohtaisesti
- Lapsilla, joita päätös koskee, on oikeus esittää vapaasti näkemyksensä ja saada ne huomioonotetuksi. Osallisuudelle ei voi asettaa ikärajaa.
- On otettava huomioon yleisperiaatteet ja lapsen edun kannalta olennaiset tekijät (Yleiskom. 14, kohdat 48 – 84)
- Vaatii monen suuntaista punnintaa
 - Se, mitä lapsen etu milloinkin on, on tulkinnanvaraista. Siksi tarvitaan punnintaa päätöksen vaikutuksista eri oikeuksiin, hyvinvointiin, arkeen, kehitykseen ja ihmissuhteisiin jne.
 - Mitkä tekijät nousevat lapsen edun kannalta keskeisimmiksi kyseisessä päätöstilanteessa ja sen olosuhteissa?

Lapsen etu lapsivaikutuksia arvioitaessa

Lapsen oikeuksien komitean määrittelemät *lapsen edun osatekijät*, jotka on lapsen etua arvioitaessa ja määritettäessä otettava huomioon kyseiselle tilanteelle olennaisina tekijöinä (Yleiskom. 14, kohdat 48 – 84):

- **Lapsen näkemykset** (LOS 12 art., 13 art., 42 art.)
- **Lapsen hyvinvointi ja arki** (LOS 26 art., 27 art., 31 art.)
- **Identiteetti ja tausta** (LOS 2 art., 8 art, 14 art., 30 art.)
- **Haavoittuva asema** (LOS 22 art., 23 art., 30 art.)
- **Perhesuhteiden ja muiden ihmissuhteiden vaaliminen** (LOS 9 art., 10 art., 16 art.)
- **Terveys** (LOS 24 art.)
- **Huolenpito, suojaaminen ja turvallisuus** (LOS 6 art., 16 art., 19 art., 33 art, 34 art., 36 art., 37 art.)
- **Koulutus ja varhaiskasvatus** (28 art, 29 art.)

Vaikutusten arvioimisen tietolähteet

- Tietolähteinä on tärkeää hyödyntää erityisesti seuraavia
 - lasten ja nuorten itsensä tuottama tieto
 - muut hyvinvointialueen ja kuntien omat tietolähteet, mm. ammattilaisten tuottama tieto
 - kansalliset tiedonkeruun lähteet, sisältäen tutkimus- ja tilastotiedon ja viranomaislähteet
 - aiemmin kerätty tieto sekä sen rikastaminen tarvittaessa
- Olennaista on, että vaikutuksia arvioitaessa hyödynnetään sekä määrällistä että laadullista tietoa
- Kansallisesti lasten hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita on kaikkiaan tunnistettu ja koottu n. 2 400 kpl (ks. esim. Tilastokeskus 2023) → tästä joukosta on tärkeää tunnistaa ilmiö- ja tilannekohtaisesti kulloinkin relevantit indikaattorit
 - Mitkä indikaattorit liittyvät suoraan tai välillisesti tavoiteltuihin lapsivaikutuksiin (esim. kunnan tai hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelman tavoitteet)?
 - Jotta indikaattorit voidaan valita, on hyödyllistä tunnistaa ja kuvata syy-seuraussuhteita päättelyketjijäsennyksen avulla (**tähän palataan myöhemmin tänään**).

LAPSILÄHTÖINEN BUDJETTIANALYYSI

Budjettianalyysi lapsibudjetoinnin pohjana

- Lapsibudjetoinnin edellytyksenä on lapsilähtöinen budjettianalyysi, eli lapsiin (alle 18-vuotiaisiin) kohdistuvien määrärahojen seuranta
- Tiedolla johtamisen edellytykset paranevat, kun tiedetään
 - kuinka paljon resursseja kohdennetaan suoraan ja välillisesti lapsiin liittyvien tavoitteiden saavuttamiseen sekä
 - millä tavalla resurssit jakaantuvat (esim. eri toimialoille, palveluihin ja palveluokkiin, ”liikennevaloluokkiin”, lapsen oikeuksiin, ilmiöihin ja vaikutuksiin lapsen elämässä)

Budjettianalyysin indikaattoreita

Yleiset kustannusindikaattorit

- Lapsiin kohdistuvat kokonaiskustannukset
- Lapsia kohden lasketut menot (ja päivittäiset menot lasta kohden)
- Menot lasta kohden (ja päivittäin lasta kohden)
- Lapsiin kohdistuvien menojen prosenttiosuus kokonaisbudjetista
- Lapsiin kohdistuvien menojen prosenttiosuus kaikista sosiaalihuollon menoista
- Lapsiin kohdistuvat menot prosenttina BKT:sta

Lähde:
Cummins,
UNICEF (2016)

Temaattiset kustannusindikaattorit

- Lapsiin kohdistuvat menot toimintojen, ministeriöiden ja/tai toimialojen ym. mukaan
- Lapsiin kohdistuvat menot elämänkaaren mukaan (esim. kuinka paljon rahaa kohdistuu 0–5, 6–12 ja 13–17 -vuotiaille)
- Lapsiin kohdistuvat menot oikeusalueiden mukaan (esim. oikeus elämään ja kehittymiseen, suojeluun, osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen)
- Lapsiin kohdistuvat menot niiden kohdistumisen mukaan (kuinka paljon suoraa, epäsuoraa ja kollektiivisia kustannuksia)
- Millä tavalla menot kohdistuvat lapsiin (esim. toistuvat menot vs. yksittäiset investoinnit)
- Lapsille talousarviossa kohdennettujen kustannusten suhde toteutuneisiin menoihin

Miten lapsilähtöistä budjettianalyysiä tehdään?

- Tarvitaan tietoa kustannusten kohdentumisesta eri palveluihin ja palveluluokkiin
- Lähtökohdaksi suositellaan yleisesti palvelujen luokittelua kuntien ja hyvinvointialueiden automatisoidun talousraportoinnin käsikirjan (AURA) mukaisesti
- Palveluluokkien liikennevalojaottelulla on mahdollista eritellä kustannuksia palvelutarpeen vaativuuden mukaan (ennaltaehkäisevät ja universaalit palvelut, tukevat ja tilapäiset palvelut, korjaavat ja vaativat, ympärivuorokautiset palvelut). Tarkastelu voi olla olennaista kokonaisnäkökuvan saamiseksi sekä seurattaessa kustannusten painopisteen siirtymistä kohti ennaltaehkäiseviä toimia.
 - Huom! Liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä pelkän kustannustiedon ja liikennevaloluokittelun pohjalta ei voi tehdä. Etenkään yksilön näkökulmasta palveluiden jaottelu ei ole aina yksioikoista. Kustannustiedon rinnalle tarvitaan myös muuta tietoa palveluiden toteutumisesta.

Toteumatiedot osana budjettianalyysiä

- Keskeisessä roolissa on lisäksi palvelujen toteumatietojen kerääminen, raportointi ja analysointi (mm. talouden ja toiminnan, kuten kustannus-, palvelukäyttö- ja asiakasmäärätiedot sekä palveluiden saatavuuteen, saavutettavuuteen, laatuun, yhdenvertaisuuteen ja vaikuttavuuteen liittyvät tiedot)
 - Huomioitava sekä määrälliset että laadulliset indikaattorit/mittarit ja muu tieto
 - Esim. Palveluun pääsyn odotusaika, ”Saamani tieto palvelusta oli ymmärrettävää”, ”Sain apua kun sitä tarvitsin”, ”Koin saamani palvelun hyödylliseksi”.
 - Oleellista on analysoida kaikkia talous- ja toteumatiedon osa-alueita ja verrata niitä palveluilla aikaansaatuihin tuloksiin ja vaikutuksiin. Tavoitteena löytää vastauksia seuraaviin kysymyksiin:
 - Saammeko palveluilla ja muilla toimilla aikaan halutut tulokset ja vaikutukset?
 - Miksi/miksi emme? Mitä pitäisi tehdä toisin ja miksi?
 - Mitä lisätietoa tarvitaan, jotta näihin kysymyksiin voidaan vastata tietoon pohjautuen?

Lapsibudjetoinnin tavoitteet

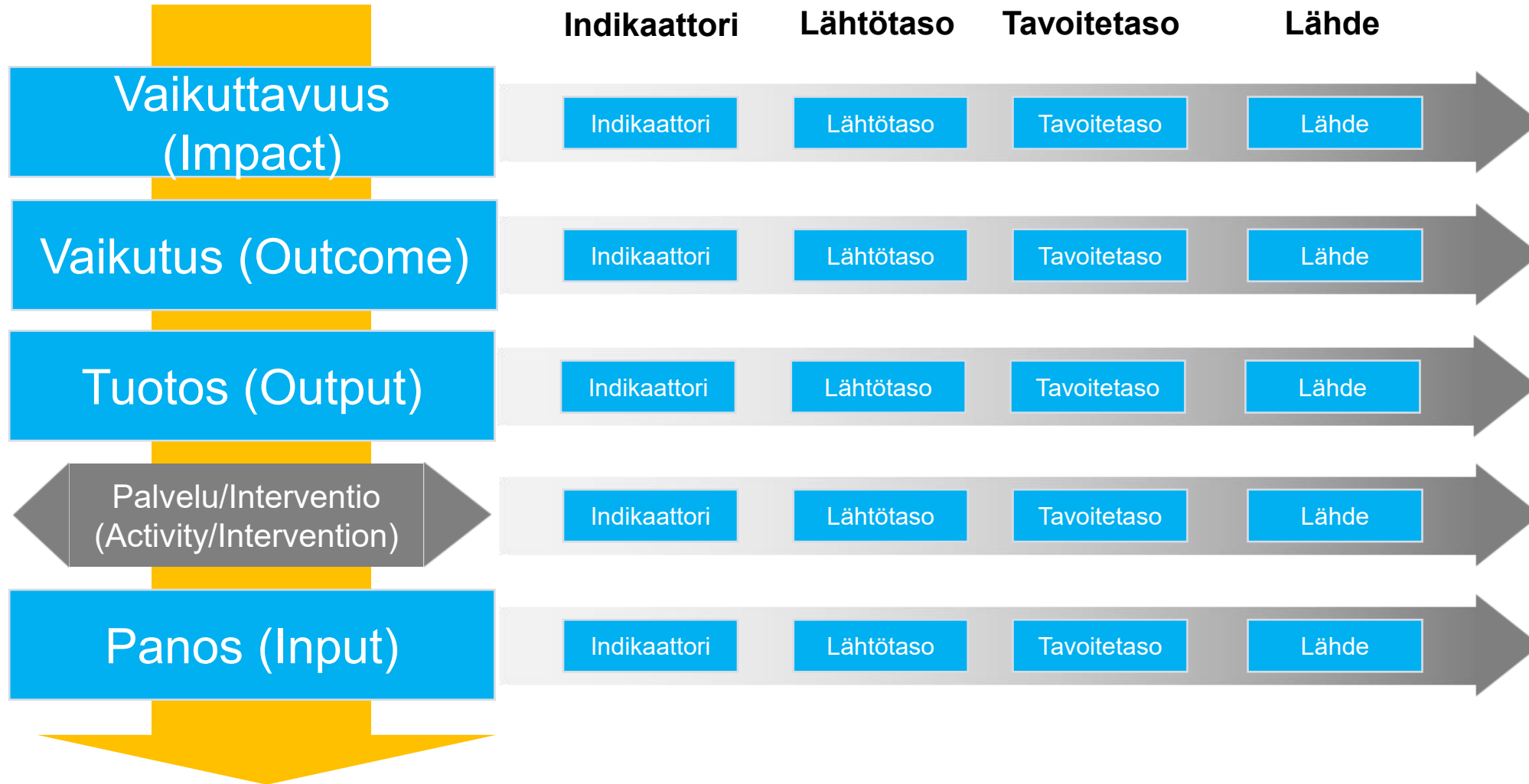
- Lapsibudjetointi tuottaa päätöksenteon tueksi tietoa, jonka avulla voidaan
 - tuoda esille lapsiin ja nuoriin julkisen vallan kohdistamat resurssit
 - arvioida resurssien kohdistamisen ja **toiminnan vaikutuksia ja vaikuttavuutta**
 - pitkällä aikavälillä kohdentaa lapsiin ja nuoriin kohdistuvat määrärahat sekä oikeudenmukaisesti että **vaikuttavasti**
 - kiinnittää **huomio ilmiöihin** ja lapsen oikeuksiin poikkihallinnollisesti
- Tavoitteena **mahdollistaa tiedolla johtamista**
- Lapsibudjetoinnilla saatavan tiedon tulee ohjata tulevien talousarvioiden suunnittelua ja talousjohtamista

Päätelyketjun hyödyntäminen vaikuttavuuden arvioimisessa

Päätelyketju- ja muutosteoria-ajattelu vaikuttavuuden arvioimisessa

- Malli, jonka avulla voidaan arvioida palvelujärjestelmän toimintaa vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden näkökulmasta
- Auttaa tunnistamaan tietotarpeita sekä fokusoimaan ja rajaamaan suunnittelussa ja arvioinnissa hyödynnettävää tietopohjaa
- Ketjun kriittiset palaset järjestetään malliksi, joka kuvaa millä tavalla muutos syntyy
 - pyritään 'löytämään' kausaalisuhteet (systeminen näkökulma)
 - tunnistetaan keskeiset muutoksen elementit
 - kiinnitetään elementteihin kuvaavaa tietoa fokusoidusti ja hallitusti.

Päätelyketjuliikka

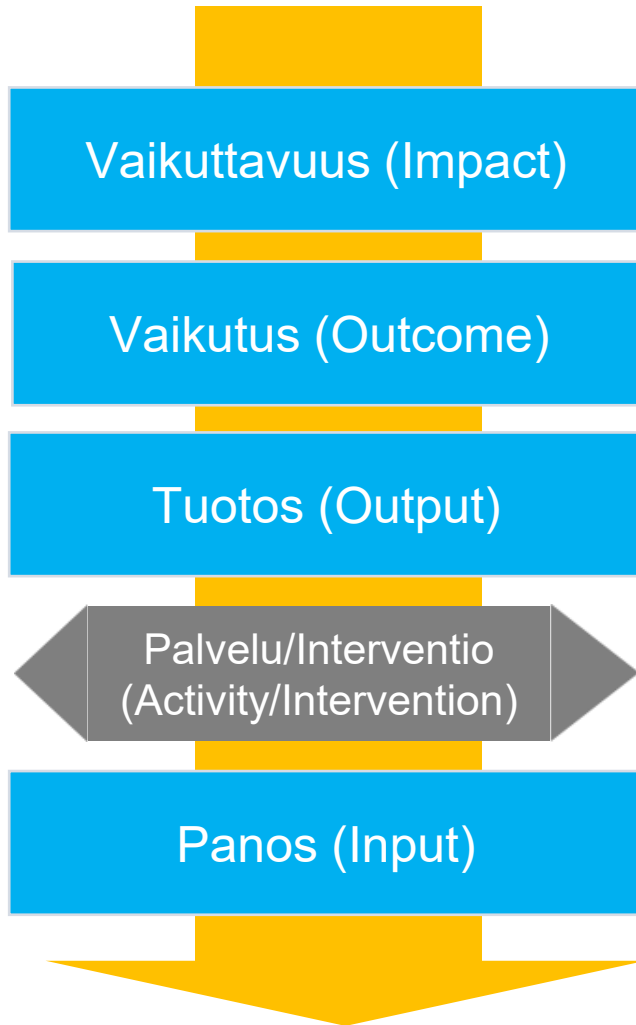

Päättyketjologiikka toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa

Mitä alemmalla tasolla pitää tapahtua, jotta seuraava taso toteutuu?

Päättyketjun kuvaus

Indikaattorit (lähtö- ja tavoitetaso, lähde)

1. Aseta lapsenoikeusongelmaan liittyvä vaikuttavuustavoite. Erittele ilmiöön liittyviä ulottuvuuksia. Täsmennä, millaisten indikaattorien avulla tavoitteen toteutumista voidaan seurata ja arvioida.

2. Määrittele millaiset vaikutukset täytyy saada aikaan, jotta tavoite saavutetaan.

3. Määrittele, millaisten tuotosten avulla vaikutukset saadaan aikaan.

4. Määrittele, millä palveluilla ja/tai interventioilla tuotokset saadaan aikaan.

5. Määrittele, millaisia panoksia palvelut ja/tai interventiot vaativat.

6: Määrittele jokaisen tason seurantaan ja arviointiin tarvittavat indikaattorit, lähtötasot, tavoitetasot ja tietolähteet.

Huom! Tarvitaan sekä määrällisiä (kvantitatiivisia) että laadullisia (kvalitatiivisia) indikaattoreita.

Ilmiö A: Nuorten ahdistuneisuus

Lähde: Nuorten
mielenterveyshäiriöt (THL:n
opas), 2013

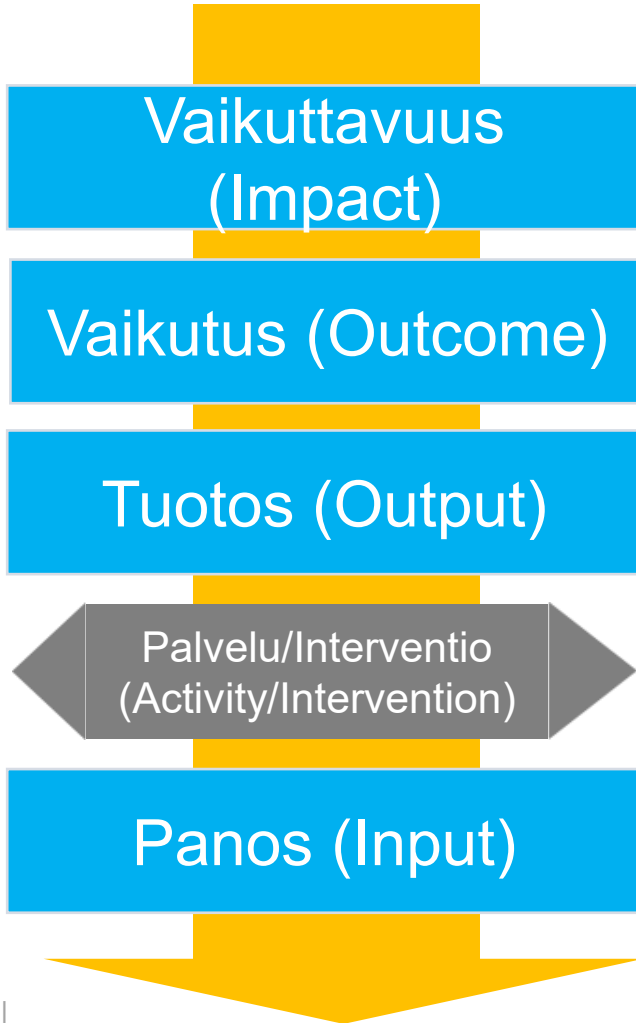
- **IMPACT-vaikuttavuustavoite:** Nuorten ahdistuneisuus vähenee 4%-yksikköä vuoteen 2027 mennessä.
- **Indikaattori:** Kouluterveyskysely (THL): Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

MAHDOLLISIA AHDISTUSTA VÄHENTÄVIÄ TEKIJÖITÄ

- Kaverit ja ystävät
- Nuoren tilanteen ja näkemysten kuunteleminen, ottaminen vakavasti, ymmärretyksi tuleminen
- Elämässä vähintään yksi turvallinen aikuinen
- Liikunta ja muut harrastukset
- Unen määrä riittävä
- Hyvät sosiaaliset taidot
- Hyvät ongelmanratkaisutaidot ja kyky käsitellä haastavia elämäntilanteita
- Vanhempien voimavarat lisääntyvät ja vanhemmuuden keinovalikoima kasvaa
- Riittävä tuki nuorelle elämää määrittävistä valinnoista + mahdollisuus muuttaa suuntaa
- Sosiaalisen median käytön vähentäminen (ajankäyttö, sovellukset, muu rajoitus?)
- Kiusaaminen loppuu
- Asenne vihapuheeseen ja ennakkoluuloihin muuttuu, rasismi loppuu

Päättyketjologiikka

Esimerkki 1: Nuorten ahdistuneisuus <=> turvallinen aikuinen, koulukuraattori

Päättyketjun kuvaus

Nuorten ahdistuneisuus vähenee merkittävästi vuoteen 2027 mennessä.

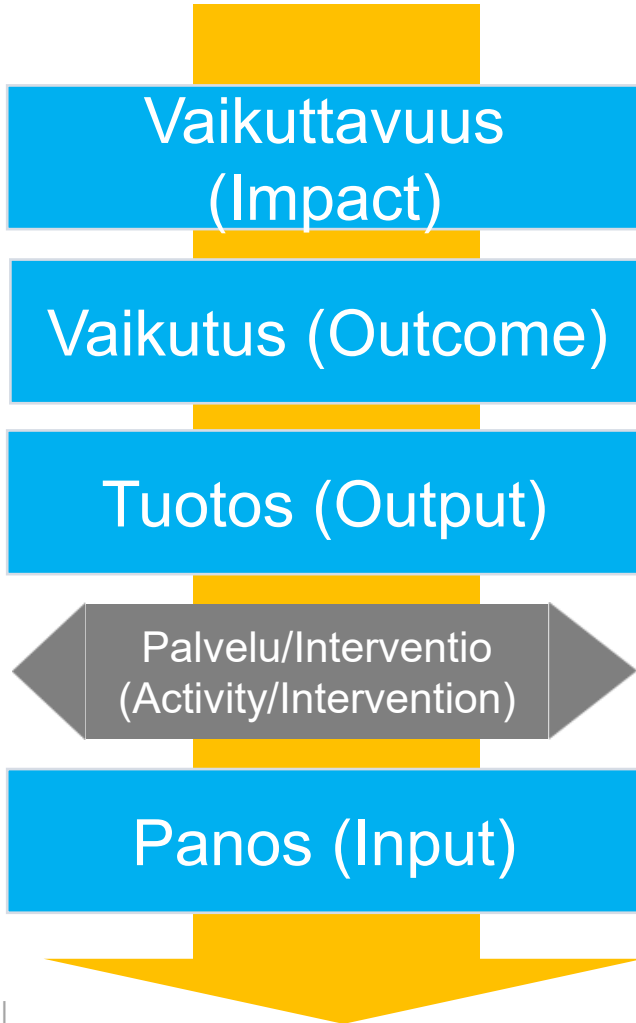
Nuorten elämässä on vähintään yksi turvallinen aikuinen, jolla on aikaa ja kiinnostusta kohdata nuori.

Indikaattorit (lähtö- ja tavoitetaso, lähde)

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, ammatillinen/lukio: 12%/10% (2013), 18%/21% (2023), Tavoite:14%/17% (2027). Lähde: Kouluterveyskysely, THL.

Päätelyketjuliikenne

Esimerkki 1: Nuorten ahdistuneisuus <> turvallinen aikuinen, koulukuraattori

Päätelyketjun kuvaus

Indikaattorit (lähtö- ja tavoitetaso, lähde)

Nuorten ahdistuneisuus vähenee merkittävästi vuoteen 2027 mennessä.	Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, ammatillinen/lukio: 12%/10% (2013), 18%/21% (2023), Tavoite: 14%/17% (2027). Lähde: Kouluterveyskysely, THL.
Nuorten elämässä on vähintään yksi turvallinen aikuinen, joka kohtaa nuoren kiinnostuneesti, rauhassa ja säännöllisesti.	Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista, 8. ja 9. lk oppilaat. 53,0%/52,9% (2023), Tavoite: 55% (2027). Lähde: Kouluterveyskysely, THL.
Koulukuraattori kohtaa nuoren säännöllisesti, kysyy nuoren kuulumisia ja on kiinnostunut nuoresta.	Esim. kohtaamisten määrä ja kesto per oppilas, laadulliset indikaattorit oppilaalta kysyttäjinä (esim. kokemus kuraattorin kiinnostuneisuudesta, tahto kohdata kuraattori uudelleen)
Koulukuraattori, oppilas- ja opiskeluhuolto	Koulukuraattorien määrä, käytettävissä oleva työaika (htp, htv), saatavuus ja saavutettavuus kouluittain
Koulukuraattori-resurssi	Koulukuraattorien palkka- ja muut kustannukset

Ilmiö A: Nuorten ahdistuneisuus

Lähde: Nuorten
mielenterveyshäiriöt (THL:n
opas), 2013

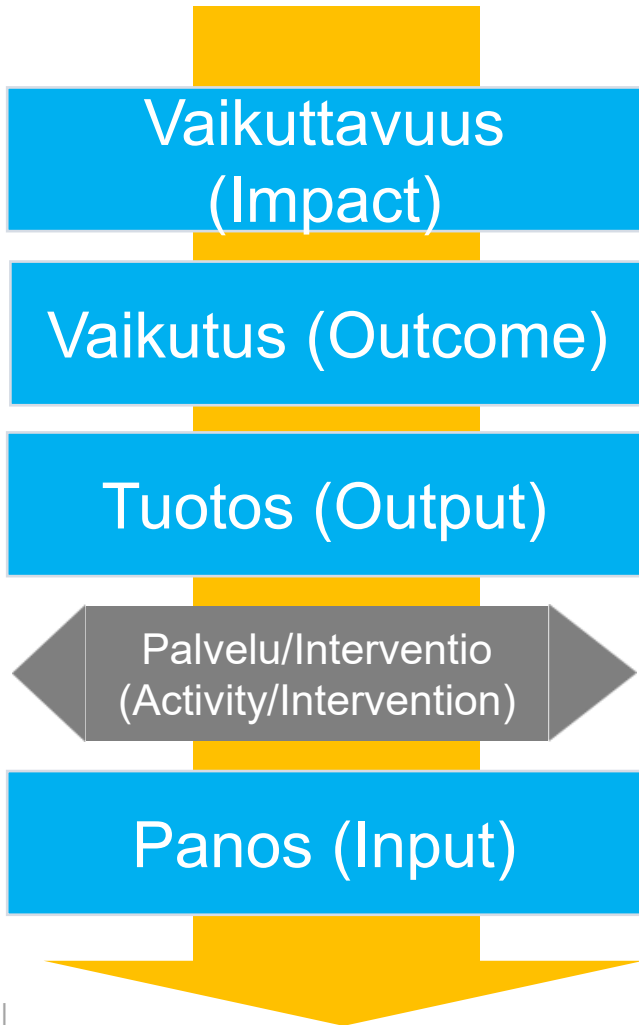
- **IMPACT-vaikuttavuustavoite:** Nuorten ahdistuneisuus vähenee 4%-yksikköä vuoteen 2027 mennessä.
- **Indikaattori:** Kouluterveyskysely (THL): Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

MAHDOLLISIA AHDISTUSTA VÄHENTÄVIÄ TEKIJÖITÄ

- Kaverit ja ystävät
- Nuoren tilanteen ja näkemysten kuunteleminen, ottaminen vakavasti, ymmärretyksi tuleminen
- Elämässä vähintään yksi turvallinen aikuinen
- Liikunta ja muut harrastukset
- Unen määrä riittävä
- Hyvät sosiaaliset taidot
- Hyvät ongelmanratkaisutaidot ja kyky käsitellä haastavia elämäntilanteita
- Vanhempien voimavarat lisääntyvät ja vanhemmuuden keinovalikoima kasvaa
- Riittävä tuki nuorelle elämää määrittävistä valinnoista + mahdollisuus muuttaa suuntaa
- Sosiaalisen median käytön vähentäminen (ajankäyttö, sovellukset, muu rajoitus?)
- Kiusaaminen loppuu
- Asenne vihapuheeseen ja ennakkoluuloihin muuttuu, rasismi loppuu

Päättyketjologiikka

Esimerkki 2: Nuorten ahdistuneisuus <=> kaverit ja ystävät, ryhmäyty

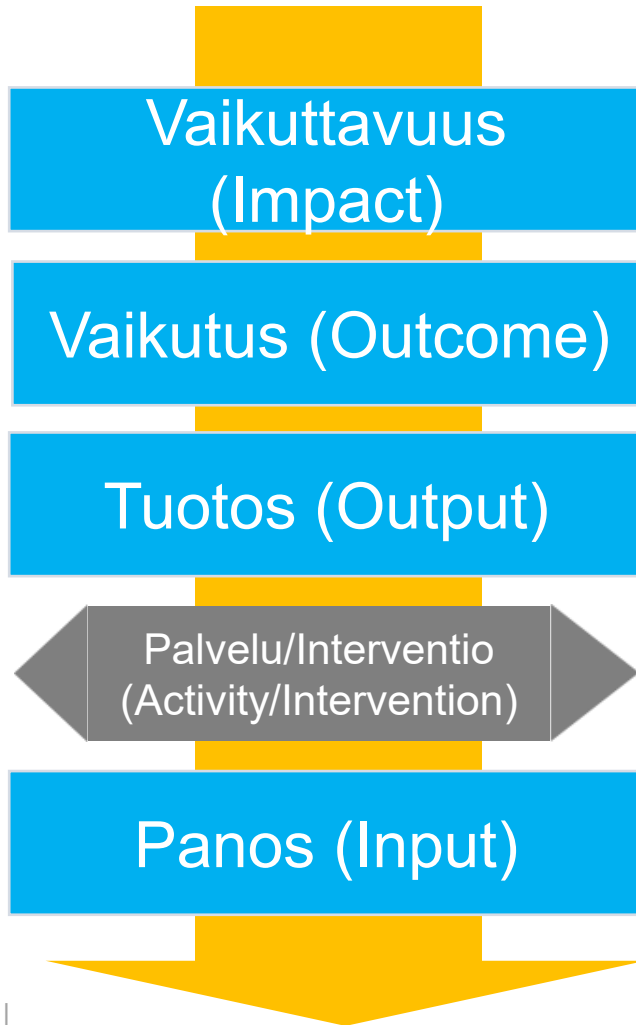

Päättyketjun kuvaus

Päättyketjun kuvaus	Indikaattorit (lähtö- ja tavoitetaso, lähde)
Nuorten ahdistuneisuus vähenee merkittävästi vuoteen 2027 mennessä.	Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, ammatillinen/lukio: 12%/10% (2013), 18%/21% (2023), Tavoite: 14%/17% (2027). Lähde: Kouluterveyskysely, THL.
Nuoret kuuluvat opinnoissaan jokaisella kurssilla ryhmään ja tutustuvat uusiin opiskelijoihin.	

Päättyketjologiikka

Esimerkki 2: Nuorten ahdistuneisuus <> kaverit ja ystävät, ryhmäyty

Päättyketjun kuvaus

Indikaattorit (lähtö- ja tavoitetaso, lähde)

Nuorten ahdistuneisuus vähenee merkittävästi vuoteen 2027 mennessä.	Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, ammatillinen/lukio: 12%/10% (2013), 18%/21% (2023), Tavoite: 14%/17% (2027). Lähde: Kouluterveyskysely, THL.
Nuoret kuuluvat opinnoissaan jokaisella kurssilla ryhmään ja tutustuvat uusiin opiskelijoihin.	Tuntee itsensä yksinäiseksi, ammatillinen/lukio : 2017: 9%/10%, 2023: 17%/16%, 2027: 13%/12%. Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, ammatillinen/lukio: 6%/10% (2017), 8%/11% (2023), 1%/1% (2027). Lähde: Kouluterveyskysely.
Toisen asteen opettajat ryhmäyttävät säännöllisesti opiskelijat osana opetustyötä.	Opettajat ryhmäyttävät vuoden aikana, ammatillinen/lukio: 10%/50% (2023), 80%/90% (2027). Lähde: Asiantuntija-arvio, Opiskeluhuollon vaikuttavuuden arviointi, Hki.
Toisen asteen opettajat koulutetaan ryhmäyttämismenetelmistä oppilashuollon toimesta.	Opettajat ovat saaneet koulutuksen itsenäiseen ryhmäyttämiseen oppitunneilla, ammatillinen/lukio: 100%/100% (2027).
Opiskeluhuollon koulutusmäärärahat	Määrärahojen taso ja muutos vuosittain.

Yhteenveto

Lopuksi kaksi asiaa vaikuttavista menetelmistä: 1 vaikuttavat menetelmät

- [Arvioidut toimintamallit](#)
- Vaikuttavat toimet – koetut toimet – pilotoinnit

A-kori

Tutkittu menetelmä

- Vaikutus mitattavissa
- Interventiotutkimusta tehty
 - Vaikuttavuus osoitettu

B-kori

Toimiva käytäntö

- Kokemusta laajalti
- Asiantuntijoiden myönteinen tuntuma
 - Vaikuttavuus mahdollinen

C-kori

Pilotointi / kokeilut

- Ei vielä kokemusta
- Asiantuntijoiden "paras arvaus"
 - Vaikuttavuus epävarma

Lapsibudjetoinnin askelmerkit

Osa-alueet	Taso 1: Alkuvaihe	Taso 2: Havahtuminen	Taso 3: Kehittyminen	Taso 4: Vakiintuminen	Taso 5: Systemaattisuus
Lapsen oikeudet	Lapsen oikeuksia ei tunnisteta.	Lapsen oikeuksien sopimuksen neljä yleisperiaatetta tunnetaan.	Lapsen oikeudet ja niiden merkitys lasten hyvinvoinnin kannalta ymmärretään.	Lapsen oikeuksia edistetään systemaattisesti toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.	Lapsen oikeudet toteutuvat.
Lapsivaikutusten arviointi	Ei ole kykyä tunnistaa, millä päätöksillä on vaikutuksia lapsiin.	Tunnistetaan, millä päätöksillä on vaikutuksia lapsiin.	Yksittäisissä päätöksissä arvioidaan, millaisia vaikutuksia niillä on lapsiin.	Arvioidaan systemaattisesti, millaisia vaikutuksia päätöksillä on lapsiin.	Arvioidut lapsivaikutukset ja lapsen etu ohjaavat päätöksentekoa.
Lapsilähtöinen budjettianalyysi	Ei tiedetä, kuinka paljon määrärahoja kohdistuu lapsiin.	Lapsiin kohdistuvien resurssien seurantaa tehdään.	Talous- ja toteumatietoa analysoidaan sekä palveluittain että palveluluokittain.	Resurssien ja tavoitteiden yhteyksiä ymmärretään. Tietoa sovelletaan budjettiprosessissa.	Osataan perustellusti priorisoida resursseja vaikuttaviin toimiin.
Tiedolla johtaminen	Tavoitteita lasten ja nuorten hyvinvoinnille ei ole asetettu.	Selkeitä ja perusteltuja tavoitteita lasten hyvinvoinnille on asetettu.	Asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan. Kuvataan lasten ja nuorten ilmiöitä ja syy-seuraussuhteita.	Ilmiöiden ja syy-seuraussuhteiden pohjalta luodaan yhteyksiä tavoitteiden ja toimintojen välille.	Lasten hyvinvointi ohjaa ja yhteensovittaa eri toimintojen toimintaa.

Käytännön esimerkki lapsibudjetoinnin kehittämisestä

Case Kymenlaakson hyvinvointialue

Viivi Kivinen
Lapsibudjetoinnin
projektikoordinaattori

Kymenlaakson hyvinvointialue

Lähteet ja lisätietoa lapsibudjetoinnista

- [Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti 19](#)
- [Lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi –koulutus eOppivassa \(kansallinen lapsistrategia\)](#)
- [Lapsibudjetointi hyvinvointialueilla – kokemuksia pilotista \(2025\)](#)
- [VM:n selvityshenkilöiden raportti \(2022\)](#)
- [Lapsibudjetoinnin pilotointi ja vakiinnuttaminen, työryhmän mietintö \(2021\)](#)
- [Lapsilähtöinen budjetointi –selvitys \(2020\)](#)
- [Suomen UNICEFin Lapsiystävällinen kunta –mallin lapsibudjetointimateriaali](#)
- [Lapsibudjetointi osana kuntien taloushallintoa \(Policy brief, 2020\)](#)
- [Child-focused Public Expenditure Measurement: A Compendium of Country Initiatives. UNICEF 2016.](#)

Kiitos!

Mikael Malkamäki
mikael.malkamaki@hel.fi